

Karel Janáček Sobíňov č.31., okr. Havl. Brod

H i s t o r i e m l ý n ů n a D o u b r a v ě ,
n a k a t a s t r u o b c e S O B Í Ň O V

Mlýn v Sobíňově, zvaný povšechně "Hutský", o 2 složeních se stoupami na kroupy a olejnu, koupil 1. ledna 1761 od vrchnosti Václav Vepřovský za 2000 zlatých a 100 zlatých ročně zákupní činže. Tato na tehdejší dobu značná cena se vysvětluje, že byl mlýn nový, vystavěn teprve před nedávnem r. 1756 na místě bývalé sobíňovské slévárny, že byly u něho pozemky, což u ostatních mlýnů byl řídký zjev. Náleželo k němu 11 korců polí a okopanin, ležících za starou cihelnou, nezatížených ani úrokem, ani desátkem, a tři korce luk. Neměl však vrchností zaručené mleče.

Majitelé mlýna byli oprávněni majetek od vrchnosti koupený prodati, odkázati, zastaviti, postoupiti neb vydražiti podle své vůle a libosti, avšak v nedělitelném celku.

Každou změnu držby byli povinni ohlásiti knížecímu úřadu a dáti zanésti za stanovený poplatek do vrchnostenských pozemkových knih. Jinak ve všem všudy zůstávali pod pravomocí vrchnosti. Tato vyhradila si též právo prohlásiti mlynáře za zbavena mlýna a složené kupní ceny, kdyby se dokázalo, že přechovává a kupuje kradebné věci jakéhokoliv druhu, že žije kacířsky, že podezřelé lidi toho druhu ukryvá a domácím lidem zaopatřuje zakázané knihy. Byl-li majitel mlýna postižen, že odebírá cizopanské pivo, víno neb kořalku, stihla jej pokuta 6 říšských tolarů. V pádu prodeje mlýna vyhradila vrchnost sobě a polenským poddaným předkupní právo. Kdyby Vepřovský aneb některý jiný pozdější majitel mlýna zemřel bez dědiců - včetně do čtvrtého pokolení v čáře sestupné a odbočné - krevního příbuzenství a nezanechal žádné neb podle práva neplatné poslední vůle, tehdy mlýn se vším všudy případně právem odúmrtí opět vrchnosti. Mlynář obdržel dovolení zříditi u mlýna pilu vlastním nákladem k volnému svému použití. Jedině v případě, že by správa panství v Sobíňově, Bílku nebo v Sopotech něco stavěla, byl zavázán rozřezati jí třicet klad za obvyklý poplatek. Měřičnou mírku musel si dát po každé cejchovat vrchním úřadem. Od panských zřizenců nesměl brát měřičné ani zpropitné. Bylo mu uloženo obsloužit mletím nejprve podané panství polenského, aby nemuseli s velikými výlohami vyhledávat drahé mlýny cizí.

Mlynář byl zodpověden za škodu, která by jeho vinou vzešla na pozemcích vrchnostenských neb poddanských zadržováním neb vypouštěním vody. Hospodářskému úřadu polenského panství bylo nařízeno při lovení rybníka nad Sobíňovským mlynem přihlížet k tomu, aby mlynář opět v šesti, nejdéle však v osmi týdnech mohl mlet. Kdyby tomuto požadavku nebylo lze vyhovět, měla se mu za dobu zahálky přes osm týdnů přiměřená částka ze 100 zlatých roční činže odepsat. K tomuto cíli bylo ve smlouvách mlynáři ostrolovskému a řeckému uloženo, aby v čas lovu sobíňovského rybníka zdejšímu mlynáři vodu podle možno nadrželi. Plat nájemného podle smlouvy pomínil na dobu, pro kterou by vrchnost držela rybník vysušený.

Po Věpřovském nacházíme na mlyně sobíňovském od r. 1778 rodinu Janáčkovu z Markvartic /osada Sobíňova/. Dne 26. března 1813 převzal mlýn od dědiců Antonín Janáček, zaplativ vrchnosti 5% laudemia z odhadnuté ceny. Nový majitel přistoupil na požadavek správy panství, že si povede vodu z rybníka na mlýn vlastním nákladem, že tutíž všechny vykopávky, kladení rour, správký a úpravu hráze obstará sám beze všeho odmlouvání a bez příspěvků vrchnosti. Toliko potřebné dříví bylo mu panstvím slíbeno, nikoliv však železné potřeby jako skoby a pod. Kladení rour byl povinen po každé ohlásit vrchnímu úřadu, aby tento mohl dohlédnout na práci. Zodpovědným za vzniklé škody protržením hráze v místě položených rour následkem špatného upěchování a upravení zůstával mlynář sám.

Podzimními dešti r. 1818 vystouplá voda protrhla hráze sobíňovského rybníka. Událost tato přivedila konec trvání sobíňovského-hutského mlýna. Oprava hráze rozpočtena byla na 2500 zlatých. Nebylo peněz a vhodného času na opravu. Hned z jara příštího roku oseli obyvatelé Sopot, Sobíňova a Nové Vsi velkou část rybníka, který měřil 396 a půl míry. V těchto třech vesnicích bylo všeho všudy 66 domků se 600 obyvateli, vesměs chudými, kteří dosud se živili hlavně pasením dobytka v panských lesích. Knížeti poslali úpěnlivou prosbu, aby jim ponechal k obživě prostor rybníka, za pole a luka nabízejíce mu ročně 2000 šajnů nájemného. Mimo to nabízeli za každou pronajatou míru dva dny práce v případě, kdyby se upravovala nová struha pro vodu na mlýn. Zároveň oznamovali, že by nepociťovali nedostatek mletí, kdyby se mlýn zrušil, poněvadž v okruhu jedné míle nachází se na panství polenském a hornostudeckém devět mlýnů. Správa panství seznala, že za těchto poměrů vynášela by rybníčná plocha více než chov ryb, nespíchala proto

s definitivní úpravou rybníka. Nestarala se také o poddaného mlynáře, který se musel nedobrovolně řemesla zřít. Nenamítal ničeho proti vysušení rybníka, zaopatřili-li nu vrchnost jiný stejně dobrý mlýn. Když ta nejevila ochotu s ním se vyrovnat, stěžoval si krajskému úřadu. Ten, zjistiv na místě všechny okolnosti, vytýká v červenci 1820 vrchnímu úřadu liknavost a nedbalost v jednání. Jeho věci ba povinností prý bylo dříve než započal vysušovat rybník, otázat se mlynáře, zda se spokojí s odepsáním činže neb novou struhou vedoucí vodu na jeho mlýn a s ním se dohodl v dobrotě. Vrchnost nebyla na žádný způsob oprávněna volit o své újmě to, co je k očividné škodě poddaného mlynáře a jej tak z jeho řemesla vysadit. Vysušením a pronajmutím rybníka knížecí důchod značně získává. Je proto věci povinné slušnosti, aby vrchnost mlynáře za ztrátu živnosti náležitě odškodnila. Vrchní úřad byl vybídnut, aby v krátké době podal důkaz, že knížecí vrchnost má zalíbení v slušnosti a je odhodlána po dobrém se vyrovnat. Jinak byl by politický úřad nucen předat věc fiskálnímu úřadu a projednat ji cestou soudní.

Kníže, aby se vyhnul všem nepříjemnostem, koupil r. 1822 sobínovský mlýn čp. 11 s pozemky k němu přináležejícími za 8000 zlatých víd. měny /šajnů/ a připojil ho k svému nesvěřenskému statku. Sloužil za příbytek sopotskému revírnicku. Později byla budova mlýna pronajímána.

oooooooooooooooooooooooooooo

Hamerský mlýn v Sopotech /osada Sobínova/ u hamerského rybníka připadl dne 8. června 1717 koupí Josefu Janáčkovi za 100 zlatých a 30 zl. roční zákupní činže. Bylo u něho 5/4 korce pole nezatíženého a 4 korce desátkového. Jednou z podmínek kupní smlouvy bylo, že mlýn nesmí nikdy připadnouti svobodníkovi, ale s vrchnostenským svolením jen knížecímu polenskému poddanému. Velkostatek usiloval mlýn koupit zpět, aby mohl vysušit rybníky hamerský a špetlavský pod Sobínovem. Podařilo se mu to roku 1873 za 6200 zlatých. Byl pronajímán a roku 1876 zrušen.

oooooooooooooooooooooooooooo

Podle spisu dr. Františka Půži - PODDANNSTVÍ LIDU VESNICKEHO na bývalém panství polensko-přibyslavském. Rok vydání 1937. Opis - Karel Janáček Sobínov - březen 1984.